

A Múzeumi Állományvédelmi Program, a Néprajzi Múzeum egyik országos kulturstratégiai kompetencia feladata. (Dia2) Az állományvédelem avagy megelőző műtárgyvédelem a környezet káros hatásainak elhárítására irányuló intézkedések sorozatát, komplex rendszerét foglalja magában, a műtárgyállomány minden múzeumi tevékenységének átfogó kezelését illetően, az európai és nemzetközi stratégiáknak megfelelően.

Az állományvédelem gyakorlata lehetővé teszi, hogy betartsuk a **minimális beavatkozás** széles körben elfogadott alapelvét a műtárgyak kezelésében, illetve a gyűjtemények gondozásának **legköltséghatékonyabb módját** biztosítja, **áthelyezve a hangsúlyt az egyedi tárgyak kezeléséről a gyűjtemények egészére. (Dia3)**

Tehát, a **megelőző műtárgyvédelem célja** a tárgyi emlékeink számára káros környezeti hatások kiküszöbölése, illetve az optimális paraméterek kialakítása és annak fenntartása **a kulturális örökségünk hosszú távú megőrizhetőségének biztosítása** érdekében, a bemutatási, valamint raktározási környezetében egyaránt. (Dia4)

Az **állományvédelmi munka során**, a megfelelő technológiák, anyagok helyes megválasztásával **egyszerre, tömegesen és folyamatosan lehet biztosítani** a raktárakban, kiállítóterekben elhelyezett **több száz, vagy több ezer műtárgy védelmét**. Éppen ezért a megelőző műtárgyvédelem **költsége**, a műtárgyak **mennyiségére vetítve jóval kisebb**, mint az esetlegesen bekövetkező károk vagy a nem megfelelő tárolási körülmények miatt katalizálódó természetes degradáció okozta sérülések rendbehozatalának restaurálási költségei. Már egészen egyszerű, anyagi ráfordítást sem igénylő tevékenységekkel is elkerülhető, vagy mérsékelhető a műtárgyak károsodása, mindössze **a kollektív odafigyelés, elhatározás és a szándék szükséges** hozzá. (Dia5)

Ezen módszerek és rendszerek kidolgozását és koordinációját, valamint ezen gyakorlatok beillesztését a múzeumok mindennapi munkájába **végzi az Állományvédelmi Bizottság**, mely a Néprajzi Múzeum szervezeti keretében működik az Állományvédelmi programot **önálló szakmai testületként** irányítva.

A Bizottság **elnöke** a Néprajzi Múzeum mindenkori Műtárgyvédelmi és Restaurátor Főosztályának vezetője, aki mellett további 5 tag dolgozik, illetve 2021 végétől a bizottsági munka operatív megvalósítását egy 4 fős állományvédelmi csoport is segíti.

A programot **2002 végén** az akkori **kulturális tárca hívta életre**. Az akkor még Nemzeti Állományvédelmi Akcióbizottságnak hívott testület egy **átfogó, országos műtárgyvédelmi stratégiai terv** elkészítését, az akkori helyzet ismeretére kívánta alapozni, (Dia6) ezért **2003 tavaszán kérdőíves állapotfelmérést** kezdeményezett az **országos múzeumok** és a **megyei múzeumi szervezetekhez tartozó intézmények** állományvédelmi helyzetéről, (Dia7) hogy felmérje a gyűjtemények és a műtárgyak elhelyezésének fizikai körülményeit, a raktárak illetve a kiállítóhelyek állapotát. (Dia8)

A program meghatározta a magyarországi múzeumi műtárgyállomány egészének védelméhez szükséges tennivalókat, és hangsúlyozta, hogy a cél elérésének **feltétele a költségvetési források jelentős mértékű bővítése**.

A Program, 2003-as indulása óta igyekszik mindenkori **költségvetésének függvényében támogatni a múzeumok állományvédelemmel összefüggő tevékenységét**. A Bizottság segíti a múzeumi állományvédelmi felelősök - különösen a megyei hatókörű városi múzeumok felelőseinek – munkáját. Továbbképzéseket, szakmai konzultációkat szervez, honlapot működtet, kiadványokat jelentet meg. Gépek, eszközök kölcsönzésével támogatja a megfelelő műtárgykörnyezet biztosítását a

múzeumokban. A célok hatékonyabb megvalósítása érdekében **kapcsolatot tart és együttműködik különböző múzeumi szakmai szervezetekkel. (Dia9)**

A program főbb elemei:

- A muzeális gyűjtemények műtárgyvédelmi adatainak gyűjtése és folyamatos figyelése, az információk adatbázisba rendezése, melyhez szükséges volt elindítani a
- **Mérőműszer programot** is. Ennek keretében az ország muzeális intézményeinek ellátására törekszik az alapvető, legfontosabb környezeti paramétereket mérő kalibrálható műszerekkel. Elsősorban adatrögzítő funkcióval rendelkező készülékekről van szó.
- Műtárgyvédelmi információs hálózat létrehozása és üzemeltetése.
- **Klímaprogram:** a megfelelő klimatikus viszonyok megteremtése a raktárakban és a kiállításokban.
- **Levegőminőség javítására** irányuló program a raktárakban, kiállítóterekben.
- **Épületbiztonsági program. (Dia10)**
- **Raktári tároló-, csomagoló- és védőanyagok, védőeszközök** programja: szabványok kidolgozása, a megfelelő bútorok katalogizálása és eszközök biztosítása a múzeumok számára.
- **Modul rendszerű műtárgytároló blokkok kialakításának programja:** könnyűszerkezetes, pormentes helyiség/ek kialakítása, hőmérséklet- és páratartalom szabályozási lehetőséggel, megfelelő tűzvédelemmel műtárgy tárolására egyébként alkalmatlan terekben.
- **Állandó kiállítások felülvizsgálata** a műtárgyvédlem szempontjából.
- **Továbbképzések és konzultációk** szervezése a megelőző műtárgyvédlem témakörében.
- **Kommunikáció:** Egy az állományvédelemhez szükséges tudásbázis kialakítása a program honlapján, országos szakmai hálózat kiépítése és az információáramlás biztosítása.

A program jelenlegi fókuszában lévő projektek: (Dia11)

Mérőműszer program

A MÁB mérőműszer programjának keretében az ország különböző területein lévő muzeális intézményekbe kihelyezett **több, mint 290 darab adatgyűjtős mérőkészülék** által szolgáltatott **adat folyamatos összegyűjtése, rendszerezése és elemzése** bekerül egy a műtárgykörnyezeti paramétereket tartalmazó országos adatbázisba, mely további releváns adatokkal (egyéb természeti környezeti adatok, a műtárgyakat befogadó terek felmérése, illetve külső forrásból származó, kültérre vonatkoztatott környezeti paraméterek stb.) történő feltöltése a következő évek feladata, különböző fókuszponttal rendelkező adatbekérésekkel.

Vegyszermentes kártevőmentesítés (Dia12)

A Néprajzi Múzeum stratégiai intézménnyé válása lehetőséget nyitott arra, hogy a MÁP kiemelt szerepet vállalhasson a vegyszermentes kártevőmentesítési megoldások előtérbe helyezésében is, ezért 2021-től a feladatvállalásai között ez a terület jelentős hangsúlyt kapott. E feladat első fázisaként egy speciális, **mobil fagyasztó konténer** beszerzése valósult meg. A trélerrel szállítható, egyszerűen telepíthető kártevő mentesítő konténer pályázat kiírását követően, határozott 6 hónapos, de meghosszabbított időtartamra (+ 2 hónap) a Tatai Kuny Domokos Múzeumnál került kihelyezésre. A Megyei hatókörű városi múzeum állományvédelmi munkatársai által, a mintaprojekt keretében szerzett tapasztalatok hozzájárulnak az elkövetkezendő évek munkájának tervezéséhez, annak érdekében, hogy a hazai és a határon túli magyar muzeális intézmények is lehetőséget kapjanak további fagyasztókamrák beszerzését követően, azok kihelyezésével a módszer alkalmazásának megismerésére.

Állományvédelmi eszköztámogatási program (Dia13)

A projekt keretében minden megyei intézményt hozzá tudtunk juttatni 3-3 db A0 méretű három fiókos fém térképtároló szekrényhez, 2-2 db SA-200-as Supair-Lux levegőtisztító berendezéshez és 1-1 db Munters páramentesítő készülékhez. További 17 db Elsec 765-ös univerzális mérőkészülék és 15 db Trotec B-500-as párasító készülék is kihelyezésre került.

Képzés (Dia14)

2021-ben újra hagyományos formában, személyes jelenléttel került megszervezésre a „Megelőző műtárgyvédelem a múzeumokban” című 74 órás akkreditált képzés. A képzés 21 fő részvételével sikeresen zajlott le. Az előadásokról hanganyag készült, melyből digitális oktatócsomag kerül majd összeállításra.

Konzultáció (Dia15)

A megyei hatókörű városi múzeumok kinevezett állományvédelmi felelősei részére a MÁB minden évben biztosít egy vagy két találkozási lehetőséget, melynek célja a közvetlen párbeszéd biztosítása a bizottsági tagokkal és a minisztérium képviselőjével, illetve bizonyos éppen releváns témákhoz kapcsolódó előadások is megtartásra kerülnek ilyenkor.

Kommunikáció

2021-ben elérhetővé vált a megújult MÁP honlap, az allomanyvedelem.hu. A honlap folyamatosan bővülő tartalommal, publikációk, szakmai anyagok, információk, megjelentetésével áll rendelkezésre a téma iránt érdeklődők számára.

Szakmai anyagok

A MÁB a műtárgyvédelmi és az állományvédelmi munka szakszerű tervezése, szervezése, illetve egységes elvek alapján történő kivitelezése érdekében egy nemzetközi példákra és tapasztalatokra alapuló, ugyanakkor a hazai viszonylatoknak megfelelően átdolgozott kézikönyv összeállításán dolgozik, amely útmutatással szolgál a preventív konzerválás stratégiájára vonatkozóan; valamint szabványokat ír elő pl. a műtárgyvédelmi célra használható anyagok és eszközök tekintetében.

Az állományvédelmi kézikönyv mellett a könyvtárakkal és levéltárakkal együttműködve időszerűnek tűnik a kulturális javak rendkívüli körülmények közötti megóvására megfogalmazott protokoll, és a műtárgyak kezelésére, tárolására, kiállítására, kölcsönzésére kidolgozott nemzeti minimum tervének előkészítése.

Elkészült továbbá a biológiai kártevőmonitoringgal foglalkozó David Pinniger: Integrated Pest Management (in Cultural Heritage) című könyvének fordítása, mely a kiadóval történő szerződéskötés után a MÁP honlapon lesz ingyenesen elérhető.

Az energiaválság kapcsán is kidolgozásra került egy állásfoglalás, mely a műtárgykörnyezeti minimumokat határozza meg, illetve cselekvési javaslatokat vázol fel a környezeti változtatások függvényében.

Az aktuális projektekkel kapcsolatban a délutáni workshopokon bővebb tájékoztatást nyújtunk.